

EGYHÁZI- ÉS ISKOLAI SZEMLÉ

Felelősszerkesztő: DEBRECZENI ISTVÁN református lelkész

Megjelenik két hetenként, szombaton

Előfizetési ára: egész évre 120 Lei, fél évre 60 Lei, egyes szám 5 Lei.

Szerkesztőség: Satu-Mare (Szatmár) Református lelkész hivatal, a hová a lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény küldendő. Kiadóhivatal: Oradea-Mare (Nagyvárad) Ferdinánd király-út (Rákóczi-út) 14. szám. Előfizetési díjak, hivatalos hirdetések díja, reklamációk Konrád Géza címére Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 14. küldendő

Prologus

a szatmári református főgimnázium és református felsőbb leányiskola
vén diákjainak 1925 június 21-én tartott ünnepélyére.

Ahol egykor réges-régen, mint pajkos diák futottam,
Szívemet, e bús harangot, zsongni-kongni visszahoztam.
Ismerős itt minden nékem, a lépcső, az osztálytermek,
Hisz' innen keltem világgá, mint mosolygó, játszi gyermek.

És ime, most visszajöttem, emlékekben gazdagodni.
Bála-bajra, könnyőzönre, nótaszavas vigaszt hozni.
Megköszönni mindent szépen, egymásután zengő sorba!
Halálvirág színes szirmát összefonni egy csokorba.

Szent-emlékü csodatába megfürdetni árva lelkem.
Felujtani harsonásan, amit egykor énekeltem.
Bemártani szívem szárnyát messze mutak himporába
S áldó áldást esdekelné a jó öreg iskolára.

Hisz' ez udvar porló pora csókolgatta fürge lábom,
Itt színesült tarka képpel sok derengő rózsás álmom:
Ez a csengő beszélt hozzám, mint anya a gyermekéhez...
Óh, ti kedves, röpké órák... óh, ti boldog, ifju évek!

Ez volt csak a drága hajlék... ez volt csak a puha fészek,
Amely felett suhanhattak a sóhajos-jajjos vészek:
Meleg karral mindig óvott, akár csak a madár szárnya,
Hullámok közt sziklaszirt volt, reménységünk büszke vára!

Fáklya is volt, messze multba fellobogva, mint a rőzse,
Tünt századok úgy néztek rá, mint egy édes ismerősre.
Bölcsőjénél tudás és hit szent ölelőn frigyre léptek
És oszlatták itt is, ott is a borongó bús sötétet!

Áldott, drága jó szívéből mindig csak a jószág áradt.
Szeretethen el nem laukadt, jótételben el nem fáradt.
E borús szót, hogy „mostoha”, senkivel sem éreztetette
S fiait ha felnevelte, olyan boldog volt a lelke.

Óh, ha az a szent reménység, mi itt zsongott, szárnyra kelne,
Minő szépség, mennyi jószág járna itten énekelve
És ha az a régi tábor, aki itt járt, ide jönne,
Hogy borulna minden itten, napsugaras fényözönbe!

Büszke ősfal, kiálts, kiálts, nagy messzire bús kesergőn,
Rónán, völgyön, sziklabércen, iratos szép zöldes erdőn:
Zokogj át a temetőkön, templomoknak égi csendjén,
Hivogass csak a harangok csengő-zengő ezüst nyelvén.

Susogd el a bánatodat, mint zúzott tölgy síró ága,
Melynek lombját, büszke törzsét, balta vágja, szél cibálja.
Röpítsd szódat gyermekidhez az emlékek könnyes hidján
S megdobbán rá mindenik szív s elindul a sok tanítvány!

Nézd jönnek is hosszú sorba, mind megannyi zászlós tábor,
Mind megannyi bizó hittel, mind megannyi hős és bátor:
„Anyám hol vagy?” „Anyám hol fáj?” — kérdezi mind,
[hangja reszket,
„Gyógyítalak, támogatlak, hordom érted a keresztet!”

Néma fejfák meg mozdulnak, a sötétlő éjszakába.
Mi neked fáj, nekünk is fáj, — sirja a sirlakók árnya:
Könnyes rögök fényre gyulnak, porló porok égre csapnak,
A mint szíve összedobbán a lent nyugvó hős csapatnak.

Jöjjetek hát ti halottak, jöjjetek ti, akik éltek!
Ifju, öreg, asszony és lány álmodjon ma örök szépet!
Nőtessük ma ünnepelve szent nyitáshoz rózsafánkat
És szeressük bajban, vészben s mentsük meg az iskolánkat!

Kürthy Károly.

Programmunk.

Lapunk átszervezésének mult számunkban történt bejelentésével kapcsolatban csak a részletekről irtunk. Ellenben nem tettünk semmi kijelentést, a lap irányára nézve, nem adtunk programmot, amelyben lapunk céljait összefoglaljuk. Szándékosan nem tettük. Egyfelől azért, mert programmunk ma is ugyanaz, ami eddig volt, legfeljebb a részletekben állott be az idők és események változásával sorrendi felcserélődés, másfelől pedig, mert tudtuk, hogy a közgyűlés elé egy indítvány terjesztetett e lap hivatalos organummá tétele végett és nem akartunk sem az események elébe vágni, sem abba a gyanuba kerülni, mintha az indítvány sorsára hatást akarnánk gyakorolni.

Ma, midőn ezen túl vagyunk, gyanusítás nélkül megtehetjük, de meggyőződünk róla, hogy meg is kell tennünk. Nevezetesen mesterségesen szított félreértések és sértődések úgy egyesek előtt, mint más egyházi, sőt politikai napilapokban az egyházi és világi közvélemény előtt célzatosan és tudatosan ferde világításba igyekeztek helyezni és az igazságtól eltérően olyan irányzatokat és célokat kezdtek e lapnak és szerkesztőjének tulajdonítani, amilyeneket sohasem hirdetett, nem is vallott, sőt tőle, gondolkodásától és egész egyéniségétől a legnagyobb mértékben távol volt és távol van ma is.

Egyik ilyen gyanusítás volt, hogy e lap azonosította magát azokkal, akik a világi elemnek az egyházból való kiszorítására törekednek. Ez a gyanusítás, bár rágalomnak készült, szinte nevetséges, mert az egész kerületben sincs egyetlen egy lelkész, aki ezt az elvet vallaná. A minden tekintetben alaptalan vádat a bihari egyházmegye legutóbbi közgyűléséről írott referáda egyes kitételére alapították, amelyet a „hivatalos lap minden megjegyzés nélkül leköszölt és alaposan kompromitálta a papságot.” Ebből a tudósításból csak az elfogult, vagy a mindenben akadékoskodó olvasó állapíthatta meg az említett vádat. A világi elem kizárásáról annyira nincs benne szó, hogy dr. Thúry Kálmán távozását „legfájdalmasabb”-nak jelenti és visszahívására küldöttséget menesztettek. Másfelől már új gondnok jelölését is említi és kifejezetten „néhány világi ur” magatartását nehézményezi. A szerkesztő megjegyzés nélkül közölte le a cikket, mert benne nem egyéni vélemény, hanem egy egyházmegye többségének a véleménye jutott kifejezésre, amelyet sem ellenőrizni módjában, sem ítéletet mondani hatalmában nem állott. De nem fűzött hozzá megjegyzést azért sem, mert a referáda valóban a gyűlés hangulatát, többségének felfogását fejezte ki, amit a napilapok

tudósításai és a bent maradt világiak is igazolnak. Végül, mert a valóság az, hogy ez nem az egyetemes egyháznak, vagy a világi elemnek, hanem egy egyházmegye két világi tagjának az ügye volt, amelybe való beleszólást bárki joggal kikérhette volna magának s amelyet végtelen kár volt így nagygyá növelni ellenségeink gyönyörűségére és egyházunk gyöngítésére.

A világi elemnek nem hogy kizárása, de a velük való minél összhangzóbb együttműködés eddigi és ezutáni célunk és törekvésünk. Ami ennek e lap hasábjain való munkálását illeti, örömmel jelenthetem ki, hogy világi vezetőink éppen olyan nagy számmal biztosítottak munkatársi támogatásukról, mint lelkésztársaink.

Másik gyanusítás volt a destructivizmussal, progresszivizmussal, ogresszivizmussal és minden izmussal való azonosítás. Ez csak azoknak a lelkében foganhatott meg, akik felületesen, meg-gondolás nélkül szoktak ítéletet mondani és akik e lap közleményeit nem szokták figyelemmel kísérni. Máskülönben lehetetlen volna, hogy önmaguk ne látták és ne érezték volna azt a kiáltó ellentétet, mely e jelszavak és lapunk szelleme és eddigi iránya között van, hogy a szerkesztőnek más téren megnyilvánuló magatartását ne is említsük. Vagy lehet-e destructiv az, aki a faji, nemzeti művelődést, a felekezeti iskolák megtartását munkálja, aki szívvel-lelékkel az egyház belső életének, egyházunk lelki megújulásának, munkásai közé szegődött? Lehet-e progressziv a szó, ominózus és odiózus értelmében, aki, hogy egyebet ne említsünk, az egyházfegyelem visszaállítását egyházunk életföltételének tartja? És lehet-e ogressziv az, aki az egyetértést munkálta és munkálja szüntelen, aki e lapban a személyeskedést kizárta és nemcsak a támadást, de még a védelmet is kerülte, mikor pedig egyéni sértődésből fakadó személyes megtámadtatásokban részesült — idegenek előtt?

Mindezek ezután is távol lesznek tőlünk.

Azon az úton haladunk, amelyen eddig is jártunk. Legfőbb célul tűztük magunk elé egyházi életünk minél gazdagabbá tételét és felekezeti iskoláink erősítését, nemzeti művelődésünk megtartása és fejlesztése végett. Ennek a kettőnek rendelünk alá minden egyéni érdeket s csak ezt a kettőt látjuk akkor is, midőn a nyugdíjintézet, özvegyeink, árváink ügyének rendezését sürgettük, vagy amikor lelkészeink, tanáraink és tanítóink megélhetésének biztosítását, a hitélet és a kultura szempontjából fontosnak tartjuk.

Egyházi életünk és hiveink hitéletének megújulása végett vagyunk hivei a belmisszióknak és fogunk küzdeni, agitálni mindazok mellett az eszmék és törekvések mellett, melyekkel reméljük

felrázni sokfelé még közönyös hiveinket és életre keltetni a holtak látszó tetemeiket. A szentírás, közelebbről az evangélium és hitvallásaink alapján tesszük ezt, hogy a keresztyénség és maga Krisztus ne csak tan, hanem élet legyen és hogy egyházunk falait ne bontsa meg valami elszíntelenedett általános keresztyénség, amely könnyen alappá válik a szekták lépcsőin való lesüllyedéshez.

A felekezeti iskoláknak vagyunk és leszünk a csökönyösségig hivi és azt valljuk, hogy görcsösen kell ragaszkodnunk hozzájuk a legvégsőig, még akkor is, ha — Isten óvjon tőle — bekövetkeznék a kilátásba helyezett guzsba kötöttség.

Ezt a kettős célt történelmileg adott helyzetünkben kívánjuk tőlünk telhetően előmozdítani. Békében és összhangban az erdélyi kerülettel, de nem hagyva el a magunk ismert külön utjait és nem adva fel soha a külön alakuláshoz való jogunkat. Nem magáért a jogért valljuk ezt, hanem tisztán és egyedül egyházunk érdekében! Szembe állani sohasem lesz célunk, csak odaállni mellé, mint a testvér, ki külön családot alapított, de tőle is reméljük az idősebb testvér nagyobb erejét. Belügyeibe avatkozni nem akarunk, de tőle is ugyanezt kívánjuk és várjuk.

Nem vagyunk hivatalos organum és ezt így egyházunk érdekében helyesebbnek tartjuk. Nem célunk, hogy ellenzék legyünk, sőt keressük a vezetőséggel való együttműködést, de nem zárkózunk el — ha egyetemes érdekből szükségét látjuk — a kritikától sem. Birálatunk azonban sohasem lesz személyes tendenciájú, hanem mindig egyházunk javáért való és sohasem látunk magunk előtt egyéneket, hanem mindig csak elveket!

Ezekben összegezzük röviden programunkat és ezekkel indítjuk további útjára lapunkat.

Debreceni István.

Egyházi élet.

Kerületi közgyűlésünk.

Junius 12-én gyűlt össze egyházkerületünk közgyűlése, mely olyan jelentős munkát végzett hogy kerületünk életében, egy közgyűlés sem hasonlítható hozzá. A kerület félbemaradt épületének betetőzésére, helyesebben lebontott tetejének visszaépítésére irányuló határozaton kívül, — sok más fontos intézkedés közül különösen három messze kiható határozat emelkedik ki, melyek a nyugdíjügyre, a belmissziói munka megkezdésére és a belhivatalnokok díjlevelének visszaállítására vonatkoznak. Hozzájuk vehetjük még a kulturadó átalakítására irányuló kezdeményezést és nyugodtan állapíthatjuk meg: az adott helyzetben is végre az élet útjára lépett kerületünk.

De vegyük sorra a többi utegyengető határozatokat is.

Széll György püspökhelyettes elnök ajkáról felhangzik az áhitat szava s imádságával együtt száll a jelenlevők szívéből a bizakodó érzés: megsegít bennünket az Ur! Csaba Adorján világi elnök rövid, markáns megnyitó beszédet tart. Rámutat a felelősségteljes elnökség hiányzásának hátrányaira. Majd megemlékezik a bihari tractus eseményeiről abban a hitben, hogy a lelkészek és egyes világiak közötti ellentét csak sporadikus. Komolyan, melegen int: a belső békét megbontani nem szabad. Együtt harcoltak a multban, sőt nagy próbák idején a világiak mindig támaszai voltak a lelkészeknek. Erre az egyetértésre van szükség ma is és aki ezt megakarja bontani, kárhozatos dolgot cselekszik. Tegyük félre a személyi sérelmeket: együtt mindent megvédelmezhetünk!

A mindkét részről egyszerre feltörő helyeslés emelkedett napsütéses hangulatát csakhamar sötét árnyék borítja homályba. Megtudjuk, hogy gyűlésünket az uralom 6-ik évében csak nehezen kinyert engedéllyel és szigorúan megszabott idő alatt és felügyelet mellett tarthatjuk meg. Nyomban meg is jelent egy egyenruhás, kardos rendőrtisztviselő.

Az esperesi és gondnoki karban történt változások: Tarnóczi Lajos esperessé, Telegdi József gondnokká választásának és Babós János érmelléki gondnok lemondásának bejelentése után dr. Thury Kálmán ker. ügyésszé választása történt meg. Esküje után elmondott beszédét válasznak vettük az elnöki megnyitóra: a kerület érdekeit fogja előmozdítani és ezt személyi érdekek és minden melléktekintet nélkül fogja tenni.

A kultuszminiszter leiratának felolvasása következett. A leirat válasz volt a decemberi közgyűlés felterjesztésére, melyben a kormány által annyiszor megígért és annyiszor elodázott szervezkedés lehetőségét sürgettük. A decemberi határozat szerint háromtagu küldöttségnek kellett volna ez ügyben a miniszteriummal tárgyalni, ez azonban akadályok miatt ebben az alakban nem történhetett meg. Más részről sikertült ugyan érintkezésbe lépni, minden eredmény nélkül. Több mint három esztendeje, hogy újabb és újabb ígéreteket és rövidebb vagy hosszabb terminusokat kapunk. Utóbb a terminus beláthatatlanná, az ígértet is üres biztatássá vált: majd a vallásügyi törvényjavaslat letárgyalása után. Ide s tova két éve már, hogy ezt is folyton halljuk, hol tavaszra, hol őszre ígérve a javaslat parlament elé való terjesztését, amelyből a jelek és egyes kijelentések szerint az ősszel sem lesz semmi. Közben működésünkben megbénítva, csak lassan.

kellő élet nélkül vegetálunk; hiányzik a teljes működés belső szervezete s az életképes és felelősségteljes vezetés hiánya elernyesztőleg, majdnem bomlasztólag hat az egyházak életére. Amellett nincs meg a törvényes kapcsolatunk a testvér egyházkerülettel és nem is alkothatjuk meg azokat, míg kerületünk teljes kiépítését végre nem hajthatjuk. Pedig ezek megszervezésére éppen a vallásügyi törvényjavaslatokból kifolyólag feltétlenül és mielőbb szükség lesz. Mindezek az indokok arra indították közgyűlésünket, hogy a püspök és főgondnok választást rendelje el. A szavazatok beadásának határidejéül aug. 30-át jelölte meg, a szavazatok felbontását pedig szept. 15-re tűzte ki. Elrendelte a közgyűlés e határozatnak a miniszteriumhoz való felterjesztését azzal, hogy a püspök és főgondnok beiktatására homo regiust küldjön ki.

Az egyházi főtörvényszéket a bihari egyházmegye felterjesztése ellenére is meghagyja kerületünk azzal, hogy ez csak a konvent megalakulásáig működhetik és hogy elnökségének helyettese, nem — mint ahogy az erdélyi egyházkerület megállapította — az erdélyi püspök és főgondnok helyettese, hanem a mi kerületünk elnöke legyen.

Vallási sérelmek ellen felterjesztéssel él közgyűlésünk. A kultuszminiszter leiratára, hogy a magyarországi közös vagyon tárgyában ejtsük meg a leszámolást, azt válaszolta a közgyűlés, hogy ezt csak az erdélyi kerülettel együtt tehetjük meg. Az egyházkerületi s. lelkészi állást államsegéllyel és a nagyváradi egyházzal megszervezi kerületünk.

A bukaresti ügyvivő ügyviteli szabályainak elkészítésére hozott határozat után a bihari egyházmegye felterjesztése kapcsán hangsúlyozza, hogy a lelkészképzés jogát fel nem adja és a bihari javaslatot az egyházmegyékhez leteszi. Egyelőre a kolozsvári theológiától várja szükségletének kielégítését s addig a kerületünkből ott tanuló theologusokat segítyezi. Eddig 20,000 leit osztott ki közöttük, ujabban a Presb. Világszövetségtől e célra 23,000 lei segítyt kaptunk. A segítyezések ellenében azt várjuk, hogy az erdélyi egyházkerület csak akkor alkalmazza theologusainkat, ha mi nélkülözhetjük őket.

A hivatalos ünnepekre irandó imádságok és az egyházfegyelem ügyét kiadja a belmissziói bizottságnak. Az „Egyh. és Isk. Szemle” hivatalos lappá tételére irányuló indítványt ezidőszent nem tartotta kivihetőnek a közgyűlés, ugyszintén nem hozott érdemleges határozatot a hivatalos Naptár kiadására nézve sem. A stóla-ügyre vonatkozó javaslatot kiadta az esperesi értekezletnek.

Ezek után következett a nyugdíjbizottság

előterjesztése az erdélyi bizottsággal folytatott tárgyalásokról. Örömmel értesültünk, hogy a főtiszt. Sulyok István által lapunkban ismertetett kifogások legnagyobb részét elfogadta az erdélyi bizottság és a nehézségeket elosztatta, a súlyos feltételeket enyhítette. Ezek alapján a bizottság javaslatára kimondta a közgyűlés, hogy a lelkészek testületileg belépnek az erdélyi nyugdíjintézetnek a középiskolai tanárokra megállapított kategóriájába. A tanárok és tanítók szintén beléphetnek, de csak a nyugdíjra érettek részesülhetnek nyugdíjban. A belépési járulékok után visszamenőleg fizetendő kamatok 8-ról 5%-ra szállíttatnak és az eddig levont összegek erre felhasználtatnak úgy, hogy körülbelül a felét fedezni fogják, bár ez egyénenként váltakozó. Az általunk befizetett összegek a mi kerületünkben helyeztetnek el. A Foncier-től adott illetékből 50,000 lei az özvegyek segélyeztetésére fordítatik. Mindezek azonnal érvénybe lépnek.

Másik — különösen egyházunk beléletére vonatkozó — nagyfontosságú határozat a belmissziói munkásság megkezdésének elrendelése. A belm. bizottság javaslatai alapján kötelezte a közgyűlés a presbyteriumokat a már elrendelt vasárnapi iskola fokozottabb pártolására és megbizta a belm. bizottságot, hogy a jövő iskolai év elejére utasítást készítsen. Kötelezővé tette — a hol még nincsenek — egyh. énekkarok szervezését, vallásos estélyek tartását, a hivek látogatását, a szegények állandó és rendszeres segélyezését és gondozását és az iratterjesztést. A konfirmáció reformjára nézve pedig felhívta az egyházmegyéket, hogy készítsenek javaslatot. Mindezek végrehajtására és ellenőrzésére az egyházmegyékben és egyházközségeekben belmissziói bizottságokat szerveztet. Ezekkel megalkotta kerületünk azokat a kereteket, melyeket ha a gyülekezetek vezetői kellő lélekkel tudnak kitölteni, új élet indulhat meg úgy az egyes, mint egész egyházunkban.

A kulturadóra nézve úgy határozott a közgyűlés, hogy az elemi iskolák fenntartását minden egyháznak a saját kötelességévé teszi, csak a középiskolákat kell a jövő iskolai évtől kezdve fenntartani. Ennek a mérve és kulcsának megállapítása végett felhívja az intézeteket, hogy sürgősen készítsék el költségvetéseiket és terjesszék be a kulturadó bizottsághoz. Megállapította úgy a tanítói, mint a tanári fizetés minimumát.

Mivel az énekeskönyv készlet fogytán van, új, kottanélküli kiadásra a kiadók között pályázatot hirdet. Azokat az egyházakat, melyek még mindig nem vezették be az új zsoltárokat, erre fegyelmi eljárás mellett kötelezi, valamint a vallástani könyvek bevezetésére is. Ugy az érettségi szabályzat, mint a magánoktatási törvénytervezet

ügyében felterjesztéssel fordul a kormányhoz és az Uralkodóhoz. Felir a szatmári főgimnázium, a királydaróci iskolabezárás ügyében, mivel eddigi jogos kéréseink még mindig nem találtak meghallgattatásra. Ugyancsak ezt kénytelen tenni a tanárok, tanítók vasuti kedvezménye, az elemi iskolai vallásitanítók óradijának megvonása és egész sereg iskolai sérelem tárgyában, melyekről külön fogunk megemlékezni. Az egyházfenntartási alap növelése végett hathatós agitációt kér minden vonalon közgyűlésünk.

Különösen lelkészre nézve sokat jelentő a díjlevelek revíziója tárgyában hozott határozat, mely szerint minden megüresedés alkalmával újra értékelendő és erre a célra minden egyházmegyében bizottságot kell választani. A váradvelencei és borosjenői lelkési állások szervezése és díjlevelei, örömmel nyertek megerősítést. A biharpüspöki-i egyház szavazatának kettőre felemelése után, alapítólevelek és szerződések jóváhagyása következett s a kitűzött határidőre az 57 pontból állott tárgysorozat letárgyalása befejeződött.

Délután 9 felebbezett bírósági ügyben hozott ítéletet kerületünk bírósága.

Alapok tétettek le, hisszük, hogy Isten lelke építeni fogja rajtuk és általuk egyházunk jövőjét.

Akiket hazahivott az Ur.

Szemes László.

1843–1925.

A tűnő időnek e név alatt megjelölt szakasza messze túl halad az emberöltő szűk határán, melyen keresztül megboldogult pályatársunk hivatása körében fáradhatatlan buzgósággal forgolódott. Porsátora egyházmegyénk földének poraiból vétetett; ennek területén belül hordozta az Urnak terhes, de gyönyörűséges igáját; ennek hantjai fedik immár elfáradt tetemeit a szentjánosi temetőkert általa eleve kiválasztott helyén.

A darvasi népes lelkészcsaládból Szemes János és Bökényi Zsuzsánna szülöktől származott [1843 április 12-én]. Középiskolai tanulmányaiban első tanítómestere édesatyja volt, kinek megkezdett munkáját a debreceni főiskola tanárai fejezték be. Képesítő vizsgálatának letétele után segédlelkési éveit előbb [1868–1869 május] az ártándi, majd [1869–1871] a szentjánosi gyülekezetben töltötte. Ez utóbbi helyen Nagy János lekipásztor, ki szintén 43 évig állott a szentjánosi egyház szolgálatában — időközben elhalván, az egyházközség tagjai az ifjú lelkészsegédét rendes lelkészégre promoteálták. Az egykoru följegyzések szerint első feladatának tekintette, hogy az egyházi jó rendet — mely elődjének aggkori tehetetlensége alatt megbomlott

— minden áron visszaállítsa. Erélyes intézkedései és tapintatos magatartása mihamar meghozták a kívánt sikert. Szeretetremlő egyénisége, kiváló szónoki képességei egyre nagyobb erővel vonzották a gyülekezet tagjait beszédeinek hallgatására s az addig üres templomnak megsokasodott látogatói lettek. Amidőn így előkészítette a gyülekezet továbbfejlődésének útját, kezdeményezései nyomán egymásután létesültek a különböző egyesületek: olvasó-kör, temetkezési egyesület, virágzó énekkar, közhasznú könyvtár. Munkásságának javarésze a békés, alkotó munka idejére esik s ezt az időszakot nyomtalanul eltűnni nem engedte, hanem tisztéhez hiven az egyházközség külső-belső építésére fordította.

De nemcsak egyházközségében, hanem az egyházi közélet mezején is elismerésre méltó buzgósággal tevékenykedett. 1882–1884-ig egyházmegyei közpénztáros, 1886–1914-ig tanácsbíró, közben 1902 június 4–1903 március 25-ig helyettes esperes, több ízben egyházkerületi képviselő — mind megannyi bizonyosságai a rokon-szeny és bizalom megnyilvánulásának.

Am az idők mulásában ő neki is megkellett érezni az élet természet szerinti határának közeledését és midőn meghosszabbodtak körülötte az estveli árnyékok, a könny- és vérözönnel elárasztott 1914. év végén megvált tisztségeitől, azzal a hitegető reménységgel, hogy hátralevő éveire bizvást megnyeri félszázados fáradozalmának jutalmát a tisztességes mindennapi kenyeret, a gond nélküli nyugodalmat. De nem így történt. Az élet kegyetlen és fukar volt hozzá. Utolsó házasságából származott fiától és leányától, öregkorra remélt gyámolaitól elszakítva, azok szeretetének melegehez huzódott, akiknek lelkébe egykoron ő hitegette a krisztusi szeretet magvait. Ezek a magvak kikelték és elaggot lekipásztoruk sorsát megértő és érette áldozatra kész szívekben tápláló gyümölcsöket termettek. Fekelt elgondolásai, nemes idealismusa — mely lekipásztori működéséből olyan jellegzetesen kitűnik és egész egyéniségére rányomja bélyegét — valójában nem szegényítette meg. Hiveinek hűséges szeretete és változatlan ragaszkodása milyen benső örömmel tölthette el a mai komor, embertelen világban, amidőn megnyugvással tapasztalhatta, hogy nem hiába munkálkodott.

A halál első hírnökei az utóbbi években egyre ostromolták porhüvelyét, melyek alatt nem régen még deli termete megroskadt s lassanként megérett az igaz, változhatatlan nyugalomra. Ennek öle — kínos szenvedések elhordozása után — 1925 április 28-án végződött be földi élete — meg is nyílt előtte. És, mintha hallottuk volna a gyülekezet kegyeletos keze által emelt ravatal

felett a szöveget megzendülni: „Boldog az a szolga, akit az ő Ura, mikor haza jő, ily munkában talál...” [Máté 24, 46.]

Könyves János,
bszentjánosi lelkész.

Elköltöztek még közülünk Nagy Károly érdegelegi lelkésztársunk 93 éves korában és Csutoros Albert érendrédi lelkésztársunk 55 éves korában. Róluk jövő számunkban bővebben emlékezünk.

Fogadja lelkeiket kegyelmébe az Ur és őket elvesztő szeretteinek adjon vigasztalást.

Egyházi hírek

Szabolcska Mihály nem vállalja el a püspöki jelöltséget. Lapunk zártakor értesültünk, hogy Szabolcska Mihály nem vett részt a püspökválasztási küzdelemben. Amint tudomást szerzett a szatmári jelölő értekezletről, ennek mindjárt nyilvánosan is kifejezést adott s azonkívül e hó 2-án a következő táviratban értesítette lapunk szerkesztőjét:

„Kérem lapunkban publikálni, hogy a megindult választási küzdelemben a további huzavona elkerülése végett közállapotainkért, belső békeségünkért jelöltségtől visszatérek. Szabolcska.”

Új egyházmegyei gondnok. Az érmelléki egyházmegyének Babos János lemondásával megüresedett gondnoki tisztségre egyhangulag dr Várady Miklós székelyhídi ügyvédet, egyházkerületünk aljegyzőjét választották meg. Ez a szép és lelkes megítéltetés 18 évi egyházi közéleti munkálkodás természetes és méltó jutalmazása. 18 éven át az összes, világiak által betölthető egyházmegyei tisztséget viselte, mint ügyész, aljegyző, hosszú ideig főjegyző és két év óta mint tanácsbíró fejtve ki buzgó és értékes munkásságot. Gondnoki működését kíséri Isten gazdag áldása.

Püspöki jelölő értekezlet. Az egyházkerületi közgyűlés határozatából kifolyólag, mely elrendelte a szavazást a püspöki és főgondnoki tisztség betöltésére, az egyházmegyék vezetői június 30-án Szatmáron értekezletre gyűltek össze, hogy a püspöki jelölt személyében megállapodjanak. Az egyházmegyék egy része Sulyok István mellett, míg másik része Szabolcska Mihály mellett csoportosult. Az értekezlen jelenlevőknek az lett volna a célja, hogy megállapítsák, melyik jelöltnek van többsége és a kisebbség visszavonulna, mindnyájan egy jelölt mellett foglaljanak állást, hogy a széthúzást és belső viszályt elkerüljék. Az eshetőségek mérlegelésénél kitűnt, hogy Sulyok István mellett vannak a bihari, érmelléki, nagy-

károlyi egyházmegyék és a nagyszalontai egyházmegye többsége, míg Szabolcska Mihály pártját a bánáti és nagybányai egyházmegyék alkotják és így egyiknek sem látszik nagy többsége, hogy az előtt másik párt visszavonuljon. Azért az értekezlet azzal oszlott szét, hogy szabad folyást enged a gyülekezetek akaratnyilvánításának.

Lelkészei beiktatás Debrecenben. Május 24-én volt Kolozsváry Kiss László ünnepélyes beiktatása a Nagytemplomban. A fennálló és közének után F. Varga Lajos esperes mondott képekben és tartalomban gazdag beiktató beszédet, mely után az új lelkipásztor Nehémiás 4. r.: „A munka felette sok és messzeterjedő”, textus alapján adta meg szónoki erővel működése programját.

Lelkészei beiktatás. A bodrogközi pácini gyülekezet új lelkipásztorát, Gesztelyi Nagy Béla, volt nagyváradi, majd debreceni főgimnáziumi h. vallásnővér május 10-én iktatta be Máthé Gyula karcsai lelkész egyházmegyei tanácsbíró.

Orgonaszavazás Nagykárolyban. Május 24-én ünnepélyes keretek között vette használatba a nagykárolyi egyház a háboru alatt megcsonkított és most helyre állított, megújított orgonáját. Az ünnepély a délutáni istentisztelet keretében folyt le, melyet Sárközi Lajos szatmárnémeti-i lelkész végzett Zsid. 10. r. 7. v-e alapján építő bibliamagyarázatával. Az istentiszteletet művészi számok tették ünnepélyessé, mint Saja Sándor szatmárnémeti-i kántor orgonajátéka, az evangélikus vegyeskar énekszámai, melyekben Gönczy Sándor helybeli lelkész és Bakó István kántor szépen sikerült magánénekeket adtak elő. Azonkívül női solo ének és vonósnégyes hatásos számai tették még áhítatosabbá a hangulatot.

Mácsai Sándor-emléknapot rendezett a debreceni kollégiumi Kántus máj. 8-án d. u. az éneketertemben. Nagy Sándor volt kántusjegyző alkalmi megható gyász-dala után dr Sz. Kun Béla felügyelő tanár tartott gyönyörű beszédet, jellemzően a fiatal és öreg Mácsait. Beszéde végén lehullott a lepel a sikerült arcképről. Chopin gyász-dala után Szigethy Gyula kántusprézes Mácsai Sándorról, a karnagyról irt dolgozatát olvasta fel, rámutatva azokra a tényezőkre, amelyekkel a boldogult karnagy hatni tudott. A Kántusnak még két éneke és Hegedüs Kálmán szavalata töltötte ki a kegyeletos ünnepély műsorát.

Lemondott lelkipásztor. Szabó István jákóhodosi lelkész, okt. 1-re állásáról lemondott és nyugdíjazását kérte. A nyugalomba készülő szolgatárs 73 éves és 43 évet töltött a lelkészi pályán, melyet a Szilágyságban kezdett és mintegy két évtizede a jákóhodosi gyülekezetnek szelídlelkű, hűséges pásztora. A hivein végzet

hosszu munka után adjon az Ur hosszú nyugalmat, melyet méltán megérdemelt és áldja meg őt sokáig csendes örömeikkel és hátralevő idejében jó egészséggel.

Lelkészi értekezlet. A bánya- és avasvidéki lelkeszi kör június 4-én tartotta értekezletét a gyönyörű fekvésű Felsőbányán. Sajnálattal konstataulta az értekezlet, hogy többen indokolatlanul távol maradtak az összejövetelről. Résztvettek: Széll György esperes, Nagy Lajos köri elnök, Barkász Imre értekezleti jegyző patóházai, Kiss Sándor misztótfalui, Miszti Mihály józsefházai és Szaploncai Bertalan nagybányai lelkeszek. A résztvevők örömmel látták, hogy a pastoralis munka mezején szerzett tapasztalatok kicserélése, a szellemet frissítő eszmecsere, a testvéri együttműködés átérzése gazdag áldást eredményezhet a lelkekben. Reggeli istentisztelet után kezdetét vette a gyűlés, melyet Nagy Lajos elnök nyitott meg, élesen világítva rá azokra az okokra, melyek a pásztori munka elé akadályokat gördítenek. Majd Miszti Mihály a nyugdíjügyet ismertette. Előterjesztése alapos tanulmányozásról tett bizonyosságot. Ugyanő szölt az egyházmegyei lelkeszi könyvtárról; annak ujjaélesztéséről, fejlesztéséről javaslatot fogadott el az értekezlet. Széll György esperes bölcs tapasztalattal a missziói egyházakban lakó szétszórt hívek lelkipondozásának sürgős és szükséges voltára mutatva rá, javaslatot terjeszt elő a missziói körökre és segélyekre nézve. Mindhárom fenti ügy alapos megvitatása után javaslatot nyújt be a köri értekezlet a lelkeszegyesület elé. — Aztán az ismeretes iskolatörvényjavaslat kerül tárgyalás alá, lelkipásztori szempontból vizsgálván az értekezlet annak lehetetlen intézkedéseit. Szaploncai Bertalan vasárnapi iskolai mintatanítást tartott. A délutáni órákban vett búcsut a kis társaság az elnök házigazdától, kedves nejtől és családjától, kik lekötözöz, magyar vendégszerezettel fogadták a megjelenteket.

Az Ifjú Erdély kiadóhivatala kiadja szeptember folyamán dr Veress Gábor zenetanár négy szólamu Kis Choralkönyvét az Uj Enekeskönyv „Hozsánna” énekeihez. Ára előjegyzőknek 25 lei. Előjegyezni lehet: Ifjú Erdély kiadóhivatalánál Cluj—Kolozsvár, Calea Victoriei No. 38. Ref. Theologia.

Debreceni Lelkeszi Tár [11 kötet] szerkesztette: S. Szabó József teljesen jó, tiszta állapotban jutányos áron eladó. Cím a Béres Károly nyomdájában meg tudható.

Szerkesztői üzenetek . . .

Olvasóink szives elnézését kérjük lapunk késése miatt, melynek oka a nyomdai munkaszünet volt. Kárpótlásul kettős számot adunk.

Hivatalos rész.

689—1925.

Pályázat

az érdengelegi ref. egyház lelkeszi állására.

Fizetés: 1. 33 ¹²/₃₂ hold tagosított birtok, adómentesen.

2. Élet fizetés 4 osztályra oszlik. 1. oszt. a) Nagyobb birtokosok fizetnek 2 hl. és 72 litert. b) Középbirtokosok fizetnek 1 hl. és 82 litert. c) Kisebb birtokosok fizetnek 90 litert. 2. osztály: Házval és földdel bíró gazdák fizetnek 90 litert. 3. osztály: Házval és földdel nem bírók 46 litert. 4. osztály: Házvalon hívek 23 litert. Azon megjegyzéssel, hogy az első két osztálybeliek fele buzát, fele gabonát tartoznak adni.

3. Az özvegy asszonyok fizetnek 26 és ²/₃ ért. osztrák frt.

4. 20 frt. osztrák értékű évi papénz, amit az egyház a lelkesz számára egy summában fizet.

5. A temetőföld szabad használata.

6. A palást díjak a Superintendentia megállapítása szerint.

7. Alkalmos lakás és kert s a kert végén levő nádas azon esetben, ha a nád az egyház épületeinek javításához nem szükséges.

A pályázatok 1925 július 26 ig Havas Gyula espereshez Berveni (Börvely, Szatmár-m.) u. p. Careii-Mare (Nagykároly) küldendők.

Nagyvárad, 1925 június 26.

Csernák Béla,
egyházk. főjegyző.

Pályázat

a lemondás folytán megüresedett Santaul-Mic [Kisszántói] ref. orgonista kántortanítói állásra.

Javadalom: 1. 7 és fél kat. hold régi egyházi föld és 14 és fél kat. hold kényszerbérleti föld hasznélvezete, mely utóbbi mérnöki felmérési költsége fejében megválasztott tanító távozó elődjének fizet 449 Leit, mely összeget egyház visszatérít akkor, ha a földet az egyház nevére telek-kegyvezetnek. 2. Tandij, circa 60 növendék után, megegyezés szerint. 3. Stóla, egyházkerületi díj-szabás szerint. 4. Két szoba és konyha, kamarából álló jó lakás, melléképületekkel, 700 □ öl kerttel.

Kötelesség: Az I—VI. osztályu vegyes iskola növendékeinek az állami tanterv szerinti tanítása, ismétlősök oktatása, kántori és egyh. jegyzői teendők elvégzése, lelkesz akadályoztatása esetén és kánónikus órákon szószéki szolgálat.

Pályázhatnak nostrificáló vizsgát tett, államilag érvényes oklevéllel bíró ref. férfi-tanítók, a szokásos okmányokkal Ref. Lelkeszi Hivatalhoz címezve 1925 év július hó 17-ig. Vasut, Bihar-püspöki [Episcopia Bihor], melytől Santaul-Mic 6 kilométer távolságra van. Állás vagy a választás jogerőre emelkedése után, vagy pedig folyó év augusztus 1-én elfoglalandó.

Santaul-Mic [Kisszántó], 1925 június 8.

Babicsák József,
ref. lelkesz, isk. sz. elnök.

Pályázati hirdetés.

A cheji [magyarkézi] ref. egyház pályázatot hirdet megüresedett kántortanítói állásra.

Javadalom: 1. Természetbeni lakás [2 szoba, konyha, mellékhelyiségek, konyhakert]. 2. 10 kat. hold 1256 ööl föld, melynek adóját az egyház fizeti. 3. 25 hl. 60 liter rozs. 4. Tandij készpénz á: 25 Lei, cirka 40 gyermektől: 1000 Lei. 5. 1 véka csöves tengeri, cirka 40 véka. 6. Az ugar alá kerülő földek szántása. 7. 6 legelőjog. 8. 12 m³ fa, beszállítva. 9. Készpénzfizetés 60 Lei. 10. Fizetésekiegészítés egyháztól: 2810 Lei, egyházkerülettől: 725 Lei, összesen: 3535 Lei. 11. Stóla, egyházkerületi megállapítás szerint. 12. Esetleges államségély. — Megjegyezni kívánjuk, hogy a presbiterium felsőbb helyen eljárást indított az iránt, hogy az agrártörvény alapján járó 5 kat. hold 344 ööl tanítói, 18 hold kántori föld az egyháznak kiutaltassék, amikor ezt a földet is a kántortanító fogja élvezni. E földeknek a birtokba vétele rövidesen meg lesz.

Köteleességek: 1. I—VI osztályu osztatlan vegyes iskola vezetése. Isteniszteletek és temetések alkalmával kántori teendők végzése, jelenben egy nagyobb harmónium segítségével. 2. Lelkész akadályoztatása esetén szószéki szolgálat. 3. Ismétlő iskolások tanítása. 4. Egyházi jegyzőkönyvek vezetése. 5. Énekhar felállítása s rendszeres vezetése.

Pályázhatnak a tanügyminisztérium által előírt, minden vizsgát sikerral letett, orgonázásban jártas férfi-tanítók, kik katonai kötelezettségöknek eleget tettek, vagy az alól felmenthetők. A megválasztott tanító költözési s utiköltségeire a presbiteriummal megegyezhet.

Pályázók kérvényeiket július 20-ig küldjék be a cheji [magyarkézi, u. p. Margitta, jud. Bihar] ref. lelkesi hivatalhoz. A választás július 26-án lesz. Az állás szeptember 1-én foglalandó el.

Chej—Magyarkéc, 1925 június 23.

Kulcsár Dezső,
ref. lelkes, isk. széki elnök.

Pályázat.

A tóti-i [Tăuteu] ref. egyház pályázatot hirdet az üresedésben levő kántortanító állásra.

Javadalom: 1. Természetbeni lakás [2 szoba, konyha, mellékhelyiségek, konyhakert]. 2. 25 köböl buza. 3. 13 kat. hold föld, melyből 4 hold kaszáló. 4. 4 erdőjog s 4 legelőjog. 5. 3 ööl tűzifa beszállítva. 6. Stóla, egyházkerület megállapítása szerint. 7. Ez év őszén 9 hold föld kiegészítésre van ki látás.

Köteleességek: 1. I—VI fiu., esetleg III—VI. oszt. vegyes növendékek tanítása. Kántori teendők végzése. 2. Lelkész akadályoztatás esetén szószéki szolgálat. 3. Ismétlő iskolások tanítása téli hónapok alatt. 4. Egyházi jegyzőkönyvek vezetése.

Pályázók kérvényeiket augusztus 1-ig küldjék be alulírott Egyháztanácsához címezve. — Állás szeptember 1-én elfoglalandó. Tóti [Tăuteu] Bihar-megye, utolsó állomás Margitta, melyhez névezett község 8 km.

A tóti ref. Egyháztanács.

Béres Károly könyvny omdája Oradea-Mare—Nagyvárad.

Református kántortanító, aki jelenleg katonai szolgálatot teljesít, eddig állásban nem volt, kántortanítói állást keres, lehetőleg ott, ahol orgona van. Ajánlatokat lapunk kiadóhivatala továbbít

Harangokat,

vas harangszereleőényeket ajánl
és vas harangállványokat

Hönig Frigyes harang-
öntődéje

ARAD, Sírada Barliu No. 10-21. Alapított 1840.

Mindenféle hivatalos-, kereskedelmi- és magán

nyomtatványokat,

u. m.: levélpapírt, boritékot, számlát, jegyzéket, esküvői- és mulatsági meghívót, eljegyzési kártyákat, névjegyeket és cégkártyákat, táblázatokat, árjegyzékeket, heti és havi folyóiratokat, stb. stb. a legjutányosabb árákon, csinos, izléses kivitelben készít

BÉRES KÁROLY

könyvnyomdájja, és tankönyvkiadóvállalata.

A református elemi iskolákban használandó

hittankönyvek, új zsoltárok, bibliák

különböző nagyságban és kivitelben, mindenféle tankönyvek, a legjobb írószerek, füzetek stb. a legolcsóbb árákon

BÉRES KÁROLY

könyv- és papirkereskedésében,

a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Vallástani
kézikönyveinek kiadója és főbizományosánál

szerezhetők be

Oradea-Mare—Nagyvárad,

Bul. Regele Ferdinand — Rákóczi-út — 14.

Helyi és interurban telefon: 6—22.

BISZÁK JÖZSEF

harang- és ércöntődéje Ghioroc-on
(Győrök, Mlad-megye)

harangot,
a legjutányosabb árak mellett készíti a legfinomabb anyagból bármely hangu és nagyságú a legdiszesebb kivitelben, kívánatra feliratokkal, képekkel díszítve, ingó rendszerű vas felső koronával, vagy bármely más kívánt rendszerű állvánnyal. Gyártmányai kiválóságát több elismerő levél igazolja. Érdeklődőknek részletes leírással és árajánlattal készséggel szolgál. [Megrendelésnél kérem ezen lapra hivatkozni.]